

Werelddag voor migranten en vluchtelingen

Broeders en zusters

1. De kerk kijkt met diepe pastorale bezorgdheid naar de groeiende stroom van migranten en vluchtelingen en vraagt zich af wat de oorzaken van dit verschijnsel zijn en onder welke bijzondere omstandigheden mensen om verschillende redenen gedwongen zijn hun vaderland te verlaten. De situatie voor de migranten en vluchtelingen in de gehele wereld is nog altijd hachelijker. Soms worden hele bevolkingsgroepen door geweld gedwongen hun vaderland te verlaten om te ontkomen aan de herhaalde wreedheden; nog vaker zijn het armoede en gebrek aan ontwikkelingsperspectieven, die individuele personen en families er toe aanzetten in ballingschap te gaan, om hun mogelijkheden tot overleven te zoeken in verre landen, waar het niet gemakkelijk is een passend welkom te vinden.

ontberingen en het lijden van migranten en vluchtelingen te verlichten. Ik spreek mijn grootste waardering uit voor diegenen, die hen zijn toegedaan, en tevens een hartelijke aanmoediging om door te gaan hen krachtig te steunen bij het overwinnen van de vele moeilijkheden, die zij op hun weg tegenkomen. Naast de problemen die betrekking hebben op culturele, sociale en soms zelfs religieuze barrières, zijn er ook problemen die betrekking hebben op andere verschijnselen, zoals de werkloosheid, die zelfs die landen treft die altijd de traditionele bestemming waren voor immigranten, het uiteenvallen van gezinnen, het gebrek aan voorzieningen en hachelijke toestand voor zovele aspecten van het dagelijks leven. Bovendien vreest de gastgemeenschap het verlies van haar eigen identiteit, vanwege de snelle toename van deze 'vreemdelingen' door hun demografische groei, de legale mechanismen voor familiehereniging en de illegale inlijving in de zogenaamde zwarte economie. Wan-

neer er geen vooruitzicht is op een harmonieuze en vreedzame integratie, worden een terugvallen op zichzelf, spanning met zijn omgeving, verstrooiing en verspilling van energie reële risico's, met negatieve en soms tragische gevolgen. De mensen bemerken dat er tussen hen "meer onenigheid heerste dan voorheen: hun talen waren onverstaaanbaar, ze waren onder elkaar verdeeld en niet in staat tot eensgezindheid en gelijkgerichtheid".¹

De massamedia kunnen een belangrijke rol spelen, zowel in positieve als negatieve zin. Hun activiteit kan een deugdelijke evaluatie bevorderen en een beter begrip van de problemen voor de 'nieuw aangekomenen', de vooroordelen en emotionele reacties neutraliseren of, in plaats daarvan, afkeer en vijandigheid voortbrengen, die een behoorlijke integratie belemmeren en onmogelijk maken.

2. Dit alles is een grote uitdaging voor de christelijke gemeenschap, die de aan-

1. Johannes Paulus II, apostolische Exhortatie *Reconciliatio et poenitentia* (2 december 1984), 13.

dacht voor de migranten en vluchtelingen tot een van zijn pastorale prioriteiten maakt. Vanuit dit standpunt gezien is de Wereldmigrantendag een goede gelegenheid om na te denken over de manier waarop dit moeilijke apostolaat steeds beter uitgeoefend kan worden kan worden.

Voor de christen zijn acceptatie van en solidariteit met de vreemdeling niet alleen een menselijke plicht van gastvrijheid, maar juist een eis van de trouw aan Christus' leer. Voor de gelovige betekent de zorg voor migranten het streven naar het veilig stellen van een plaats binnen de christengemeenschap voor zijn broeders en zusters, die van verre komen en het er aan werken dat de persoonlijke rechten van elk menselijk wezen worden erkend. De kerk nodigt alle mensen van goede wil uit op hun eigen manier eraan bij te dragen dat iedere persoon wordt gerespecteerd en vormen van discriminatie, die menselijke waardigheid verlagen, worden uitgebannen. Haar actie wordt, gesteund door gebed, geïnspireerd door het evangelie en geleid door haar jarenlange ervaring.

De activiteit van de kerkelijke gemeenschap is ook een prikkel voor de leiders van volkeren en internationale gemeenschappen, instellingen en allerlei organisaties die betrokken zijn bij het verschijnsel migratie. Als deskundige op het gebied van menselijkheid, vervult de kerk haar opdracht om met haar onderricht en getuigenis het geweten van de mensen te vormen en door het aanmoedigen van gepaste initiatieven te verzekeren dat immigranten de juiste plaats vinden in de samenleving.

3. In het bijzonder dringt zij er bij de christelijke migranten en vluchtelingen op aan, niet in zichzelf te keren en zich te isoleren van het pastoraal leven van het bisdom of de parochie, die hen opvangt. Tegelijkertijd roept zij echter de geestelijken en gelovigen op ervoor te waken, dat ze niet proberen hen enkel te assimileren, hetgeen hun bijzondere kenmerken teniet doet. Veeleer moedigt zij de geleidelijke integratie van deze broeders en zusters aan, waarbij zij zo goed mogelijk gebruik maakt

van hun verscheidenheid om een authentieke familie van gelovigen te vormen, die open en behulpzaam is.

Voor dit doel is het goed dat de lokale gemeenschap, waarin de migranten en vluchtelingen worden geïntegreerd, hen de structuren biedt, die hen helpen om actief hun verantwoordelijkheden te nemen. Met betrekking hierop wordt van de priester, die speciaal belast is met de zorg voor de migranten, gevraagd een brug te zijn voor de verschillende culturen en mentaliteiten. Dit vooronderstelt dat hij zich bewust is van het feit dat hij een waarlijk missionaire taak vervult "met dezelfde aandring, waarmee Christus zich door zijn Menswording verbonden heeft met de concrete sociale en culturele omstandigheden van de mensen waaronder hij leefde".²

Bovendien kan het feit dat de apostolische actie voor migranten soms wordt uitgeoefend temidden van wantrouwen en zelfs vijandigheid, nooit een reden worden om de verbondenheid aan solidariteit en menselijke vooruitgang op te geven. Jezus' veeleisende verklaring "Ik was een vreemdeling en U hebt mij opgenomen" (Mt 25,35) behoudt zijn kracht onder alle omstandigheden en is een uitdaging voor het geweten van hen, die in zijn voetstappen willen treden. Voor de gelovige is het opnemen van anderen niet slechts menslievendheid of een natuurlijke betrokkenheid voor zijn medemens. Het is veel meer, omdat hij weet dat hij in ieder menselijk wezen Christus tegenkomt, die verwacht dat men hem lief heeft en dient in onze broeders en zusters, vooral in de armsten en meest behoeftigen.

4. Jezus, de eniggeboren mensgeworden Zoon, is het levende symbool van Gods solidariteit met de mensen. "Hoe wel hij rijk was, is hij voor u arm geworden, zodat u door zijn armoede rijk kon worden" (2Kor 8-9). Alleen een christelijke gemeenschap, die werkelijk aandacht heeft voor de ander, verwelkomt en brengt de erfenis tot uitvoering, die door Jezus is nagelaten aan de apostelen in de Zaal van het Laatste Avondmaal op de avond voor zijn dood aan het Kruis: "Hebt elkander lief, zoals

2. Tweede Vaticaans Concilie, decreet over de missie-activiteit van de kerk, *Ad gentes divinitus*, 10.

ik u heb lief gehad.” (Joh 13,34). De Verlosser vraagt een liefde, die zichzelf geeft, die zonder verplichting en belangeloos is.

In dit opzicht klinken de woorden, die Jacobus schreef aan de “twaalf stammen in de diaspora”, mogelijk christenen van joodse oorsprong, die verstrooid leefden over de Grieks-Romeinse wereld, meer profetisch dan ooit: “Wat nut heeft het, broeders, wanneer een man zegt, dat hij het geloof heeft, maar geen goede werken? Kan zijn geloof hem redden? Als een broeder of zuster slecht gekleed is en gebrek heeft aan dagelijks voedsel, en een van u zegt tot hen: ‘Ga in vrede, weest verwarmd en verzadigd’ zonder hen de dingen te geven die het lichaam nodig heeft, wat hebben zij dan daaraan? Dus het geloof alleen, zonder goede werken, is dood” (Jak 2, 14-17).

5. Het doet me genoeg hier de aandacht te vestigen op het lichtend voorbeeld van een apostel, die in staat was op een levende en profetische manier te getuigen van Christus’ liefde voor migranten. Ik spreek hier over bisschop Johannes Baptist Scalabrini, die ik tot mijn vreugde vandaag mocht zalig verklaren.

Hij was diep bewogen door de dramatische exodus van migranten, die in de laatste decennia van de vorige eeuw in grote aantallen vanuit Europa vertrokken naar de landen van de Nieuwe Wereld, en hij zag duidelijk de noodzaak tot het geven van pastorale zorg door een geschikt netwerk van sociale bijstand. In dit opzicht gaf hij blijk van een scherp geestelijk inzicht en gezond praktisch verstand door het stichten van de Congregatie van Missionarissen en Missiezusters van de H. Carolus. Hij was ook een groot voorstander van de invoering van wetgevende en institutionele maatregelen voor de humane en wettelijke bescherming van migranten tegen elke vorm van uitbuiting.

Tegenwoordig, in andere sociale omstandigheden, gaan de geestelijke zonen en dochters van bisschop Scalabrini, waarbij zich later de Leken Missionarissen van Scalabrini, de erfgenamen van hetzelfde charisma, aansloten, door met te getuigen van Christus’ lief-

de voor migranten en het evangelie te bieden, de universele heilsboodschap. Moge bisschop Scalabrini door zijn voorbeeld en voorspraak iedereen steunen, die werkt in dienst van migranten en vluchtelingen.

6. Om een duurzaam christelijke getuigenis te bieden in deze veeleisende en complexe sector, is het van groot belang “de Geest opnieuw te ontdekken als degene die het Rijk van God in de loop van de geschiedenis opbouwt en die de volledige openbaring ervan in Jezus christus voorbereidt”.³

Hoe kunnen wij vergeten dat 1998 is gewijd aan de heilige Geest, wiens rol op een buitengewoon effectieve wijze werd geopenbaard met Pinksteren. In mijn Boodschap voor de 16de Internationale Dag voor de Vrede heb ik geschreven: “De nederdaling van de heilige Geest veroorzaakte dat de eerste discipelen van de Heer de koninklijke weg naar de vrede in broederschap herontdekten, voorbij de verscheidenheid in talen.”⁴

In het oude Babel had hoogmoed de eenheid van de menselijke familie uiteen doen vallen. De Geest van Pinksteren kwam om met zijn gaven deze verloren eenheid te herstellen, door ze opnieuw te grondvesten op het model van de gemeenschap van de Heilige Drie-eenheid, waarin de drie onderscheiden Personen bestaan in de ongedeelde eenheid van de goddelijke natuur. Al degenen, die luisterden naar de apostelen op wie de heilige Geest was neergedaald, waren verbaasd hen te horen spreken, ieder in zijn eigen taal. (vgl. Hnd 2,7-11). Eensgezindheid in het luisteren, zowel toen als nu, brengt de verscheidenheid van culturen niet in gevaar, aangezien “elke cultuur een poging is om het mysterie van de wereld en in het bijzonder van de menselijke persoon te doorgronden: het is een manier om uitdrukking te geven aan de alles overstijgende dimensie van het menselijk leven”. Boven “al de verschillen, die individuele personen en volkeren onderscheiden, is er een fundamentele gemeenschappelijkheid. Want verschillende culturen zijn slechts verschillende manieren om de vraag onder ogen te zien naar de betekenis

3. Johannes Paulus II, apostolische Brief, *Tertio millennio adveniente* (10 november 1994), 45.

4. *L'Osservatore Romano* Engelse uitgave (27 december 1982), 10.

van het persoonlijk bestaan.”⁵

Het jaar van de heilige Geest nodigt daarom de gelovigen uit om sterker de theologische deugd van de hoop te beleven die hen duurzame en diepgaande redenen biedt voor hun betrokkenheid bij de nieuwe evangelisatie en hun inspanningen voor hen, die, komende uit verschillende landen en culturen, onze hulp verwachten bij het invullen van hun menselijke mogelijkheden.

7. Evangeliseren is aan iedereen verslag doen van de hoop, die in ons leeft (vgl. Pe 3,15). Hoewel zij een maatschappelijke minderheid vormden, waren de eerste christenen in deze plicht stoutmoedig ondernemend. Ondersteund door de *parresia*, hen ingeblazen door de heilige Geest, konden zij frank en vrij getuigenis afleggen van hun eigen geloof.

Ook vandaag geldt: “De christenen worden opgeroepen zich op het grote Jubileum van het derde millennium voor te bereiden door hun hoop te verlevendigen op de definitieve komst van het koninkrijk van God dat zij van dag tot dag voorbereiden in hun inwendig leven, in de gemeenschap waartoe zij behoren, in hun eigen maatschappelijke situatie”.⁶

Het verschijnsel van de menselijke mobiliteit roept precies het beeld op van de kerk, een pelgrimsvolk op aarde, voortdurend op weg naar het hemelse vaderland. Zelfs in de ontelbare ontberingen die er mee gepaard gaan, herinnert dit pad ons aan de aanstaande

wereld, waarvan het toekomstbeeld ons aanspoort het heden om te vormen, dat bevrijd moet worden van onrechtvaardigheid en onderdrukking met het oog op de ontmoeting met God, het ultieme doel van iedereen.

Ik vertrouw de apostolische betrokkenheid van de christelijke gemeenschap met migranten en vluchtelingen toe aan “Maria, die werd ontvangen van het Vleesgeworden Woord door de kracht van de heilige Geest en zich toen haar hele leven heeft laten leiden door deze activiteit van binnen ... Maria gaf ten volle uiting aan het verlangen van de armen naar de Heer en is een stralend voorbeeld voor hen, die met heel hun hart vertrouwen op de beloften van God.”⁷ Moge zij met moederlijke zorg al diegenen begeleiden, die werken voor de migranten en vluchtelingen: moge zij de tranen drogen en troost zijn voor allen, die hun eigen land en geliefden hebben moeten verlaten.

Moge ook iedereen getroost worden door mijn Zegen.

Vaticaan, 9 november 1997, in het twintigste jaar van mijn Pontificaat.

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: M. Coesmans

5. Toespraak tot de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (5 oktober 1995), 9 in: *L'Osservatore Romano* Engelse uitgave (11 oktober 1995), 9.

6. *Tertio millennio adveniente*, 46.

7. A.w., 48.